

SON PEYGAMBER
HZ. MUHAMMED'in (sav)
İNSANLIĞA SON
SESLENİŞİ

Son Peygamber Hz. Muhammed'in (sav) İnsanlığa Son Seslenişi

Hz. Muhammed (sav), ölümünden kısa bir süre önce 632 yılında, İslam'ın temel ibadetlerinden olan haccı yerine getirmek üzere Mekke'ye gitmiştir. Onunla birlikte birçok sahabe de bu kutlu yolculuğa katılmıştır. Arafat'ta, 8 Mart 632 günü, yaklaşık 124.000 Müslümanın şahsında bütün insanlığa seslenen konuşmalar yapmıştır. Son Peygamber Hz. Muhammed'in, devesinin üzerinden gerçekleştirdiği bu hutbe, kıyamete kadar bütün insanlığa öğüt olan bir insan hakları beyanamesi niteliğindedir.

Veda Hutbesi'nden:

“Hamd ve şükür Allah’a mahsustur. Biz O’na hamd eder, O’ndan yardım ister, O’ndan bağışlanma diler ve O’na yöneliriz. Nefislerimizin şerrinden, hareket ve fiillerimizin kötülüklerinden Allah’a sığınırız. Allah’tan başka ilah olmadığına, onun tekliğine, eşi ve benzeri bulunmadığına şehadet ederim. Yine şehadet ederim ki, Muhammed O’nun kulu ve elçisidir.

Ey Allah’ın kulları! Size Allah’tan korkup çekinmenizi ve O’na itaat edip boyun eğmenizi tavsiye ediyorum. Böylece, en iyi ve hayırlı olan bir şeyle sözlerime başlıyorum.

Ey insanlar! Sözümü dinleyiniz. Bilmiyorum, belki bu seneden sonra sizinle burada ebedî olarak bir daha bir araya gelemeyeceğim.

Ey insanlar! Bu günleriniz [Arefe günü] nasıl mukaddes bir gün ise, bu aylarınız [Zilhicce ayı] nasıl mukaddes bir ay ise, bu şehriniz [Mekke] nasıl mübarek bir

şehir ise; canlarınız, mallarınız, ırzlarınız da öyle mukaddestir, dokunulmazdır; her türlü saldırıdan korunmuştur.

Ashabım! Yarın Rabbinize kavuşacaksınız ve bugünkü her hal ve hareketinizden muhakkak hesaba çekileceksiniz!

Ashabım! Ödünç alınan şeyler sahibine geri verilmelidir. Yararlanılmak üzere emanet olarak alınan şeyler de sahiplerine iade edilmelidir. Borçlar ödenmelidir. Birinin borcunu üstlenen kefil de o borcu ödemelidir. Kimin yanında bir emanet varsa onu sahibine iade etsin. Rabbiniz olan Allah'tan sakının, O'na kulluk edin. Beş vakit namazınızı kılın. Ramazan ayında oruç tutun, hac ibadetini yerine getirin, mallarınızın zekâtını gönül hoşluğuyla verin. Yöneticilerinize Allah'ın kitabına uydukları sürece itaat edin ve böylece Rabbinizin cennetine girin.

Ashabım! Faizin her çeşidi kaldırılmıştır, ayağımın altındadır. Lakin borcunuzun aslını vermek gerektir. Ne zulmediniz, ne de zulmedilen olun. Faizcilik, Allah'ın emriyle artık yasaktır. Cahiliyeden kalma bu çirkin âdetin her türlü ayağımın altındadır. İlk kaldıracağım faiz de Abdulmuttalib'in oğlu amcam Abbas'ın faizidir. Cahiliye devrinde güdülen kan davaları da tamamen kaldırılmıştır. Kaldırdığım ilk kan davası da Abdulmuttalib'in torunu Rebia'nın kan davasıdır. Cahiliye döneminden kalma, Mekke şehri ile ilgili hükümet görevleri kaldırılmıştır. Kâbe'nin muhafızlığı (sidâne) ve hacılara su dağıtma (sikâye) hizmeti bundan müstesnadır.

Ey insanlar! Bugün şeytan sizin şu topraklarınızda yeniden nüfuz ve saltana-

tını kurma gücünü sonsuza kadar kaybetmiştir. Fakat bu yasakladığım şeyler haricinde küçük gördüğünüz işlerde ona uyarsanız bu da onu memnun edecektir. Dininizi korumak için bunlardan sakını-
nız.

Ey insanlar! Kadınların haklarına riayet etmenizi ve bu hususta Allah'tan korkmanızı tavsiye ederim. Siz kadınları Allah'ın emaneti olarak aldınız, onların namuslarını Allah adına söz vererek [nikâh kıyarak] helal edindiniz! Sizin kadınlar üzerinde hakkınız olduğu gibi, onların sizin üzerinizde hakları vardır. Sizin kadınlar üzerindeki hakkınız, iffetlerini korumaları ve sizin razı olmadığınız bir kimseyi, sizin izniniz dışında evlerinize

sokmamalarıdır (yatağınızı çığnetmemeleridir). Kadınların da sizin üzerinizde hakları vardır. Herkesçe makul ve bilinen ölçüler çerçevesinde onların yiyecek ve giyimlerini sağlamak size düşer. Kadınlara en güzel biçimde davranınız.

Ey müminler! Sözümü iyi dinleyiniz ve iyi muhafaza ediniz. Müslüman, Müslümanın kardeşidir ve böylece bütün Müslümanlar kardeştir. Din kardeşinize ait olan herhangi bir hakka müdahale, başkasına helal değildir. Gönül hoşluğu ile kendisi vermişse bu müstesnadır.

Ashabım! Kendinize de zulmetmeyiniz! Nefsinizin de sizin üzerinizde hakkı vardır. Herkes ancak kendi işlediği suçtan sorumludur. Baba oğlunun, oğul da babasının suçundan sorumlu tutulamaz.

Sakın benden sonra eski sapkınlıklara dönüp de birbirinizin boynunu vurmayın! Size öyle bir şey bırakıyorum ki ona sıkı sarıldıkça yolunuzu hiç şaşmazsınız. O emanet, Allah'ın kitabı Kur'an ve O'nun Peygamberinin sünnetidir. Bu vasiyetimi burada bulunanlar, bulunmayanlara bildirsin! Olabilir ki bildirilen kimse, burada bulunup da işitenden daha iyi anlayarak muhafaza eder ve yaşar.

Ey insanlar! Rabbiniz birdir ve atanız da birdir. Hepiniz Âdem'in soyundan geliyorsunuz ve Âdem de topraktan yaratılmıştır. Allah katında en saygın ve değerliniz, O'na karşı sorumluluğunu en iyi bilen, takva sahibi olanınızdır. Arabın, Arap olmayan üzerine bir üstünlüğü yoktur. Arap olmayanın da Arap üzerine bir üstünlüğü yoktur. Beyaz tenli olanın siyaha bir üstünlüğü yoktur, siyahî olanın da beyaz tenli olana bir üstünlüğü yoktur. Üstünlük sadece takva ileidir."

Bundan sonra Hz. Muhammed [sav], "Ey insanlar! Yarın beni sizden soracaklar, ne dersiniz?" diye sordu. Ashâb-ı Kirâm, "Allah'ın risâletini tebliğ ettin, risâlet vazifeni ifa ettin, bize vasiyet ve nasihatte bulundun diye şahadet ederiz" dediler. Hz. Muhammed [sav] de şehadet parmağını göğe doğru kaldırarak "Şâhid ol yâ Rab! Şâhid ol yâ Rab! Şâhid ol yâ Rab!" buyurdu.

İletişim

Diyanet İşleri Başkanlığı
Dini Yayınlar Genel Müdürlüğü
Yabancı Dil ve Lehçelerde Yayınlar Daire Başkanlığı

Üniversiteler Mah. Dumlupınar Bulvarı
No:147/A 06800 Çankaya-ANKARA /TÜRKİYE
Tel : +90 312 295 72 81
Fax : +90 312 284 72 88
e-mail: yabancidiller@diyanet.gov.tr

**SON PEYGAMBER HZ MUHAMMEDİN (S.A.S)
İNSANLIĞA SESLENİŞİ**